

BRÁNA

*Časopis sboru Českobratrské církve evangelické v Praze -
Braníku*

číslo 3/2003

OZNÁMENÍ

Pravidelný sborový program

BOHOSLUŽBY: neděle 9,30

před bohoslužbami od 8,30 modlitební chvíle

každou první neděli v měsíci jsou rodinné služby Boží,

každou třetí neděli v měsíci je vysluhována sv. večeře Páně

STARŠÍ DOROST (10-13 let): úterý 17

BIBLICKÁ HODINA: středa 18

BIBLICKÁ VÝCHOVA DĚTÍ A MLADŠÍ DOROST (7-10 let): čtvrtek 16-18

ODROST (14-18 let): čtvrtek 18

úřední hodiny br. faráře:

pondělí a pátek 10 - 11,30

středa 17 - 18

Bohoslužby o Velikonocích

18.4. pátek - 17,00 hod. (VP)

20.4. neděle - 9,30 hod. (VP)

Kontakty na sbor

Adresa: Sbor Českobratrské církve evangelické

Modřanská 118, 147 00 Praha 4 - Braník

Telefon: **244 461 037**

Internet: **<http://branik.evangnet.cz>**

Bankovní spojení: Poštovní spořitelna, úč. **135027438/0300**

Tiráž

BRÁNA

IX. ročník, číslo 3 - březen 2003

pro členy a příznivce sboru ČCE Praha - Braník
vychází jednou měsíčně (kromě prázdnin)

Vedoucí redaktorka: Růžena Černá

Redakční rada: J. Čierná, A. Drápal, P. Řičan, M. Bedrníková

Výkonná redakce: Růžena Černá, Magda Holá

Uzávěrka v neděli před schůzí staršovstva (druhé pondělí v měsíci).

Příspěvky odevzdejte redakci (pokud možno i na disketě) nebo odešlete e-mailem na adresu:

mscerny@volny.cz

Uveřejněné příspěvky nemusí souhlasit s názory redakce

[Převod do HTML: [Michal Jungmann](#), [Michal Mazný](#) .]

STARŠOVSTVO

O čem jednalo staršovstvo v březnu

1) Kontrola únorového zápisu - bez připomínek.

2) Finanční záležitosti:

Pokladní zpráva za měsíc únor - schválena.

Předepsané celocírkevní sbírky: v dubnu Hlavní dar lásky Jeronýmovy jednoty a církevní tisk, v červnu hospic Citadela ve Valašském Meziříčí a sbírka solidarity.

3) Staršovstvo souhlasí se zakoupením staršího počítače pro sbor.

4) Na faře je třeba udělat řadu oprav, zvláště míst, do kterých zatéká, a natřít okapy - bratr farář objedná stavební firmu, která práce provede.

5) Ing. Černý informuje o aktuálním stavu stavby kanalizační přípojky ke kostelu: proběhlo řízení o vydání stavebního povolení; až bude v právní moci, mohou začít stavební práce. Sbor dostal nabídky od dvou dodavatelů, z nichž vybral firmu Janoušek, která pracuje metodou šetrnější k životnímu prostředí (nebude provádět výkop, ale použije vrtnou soupravu).

6) Příprava volebního sborového shromáždění, které se uskuteční 23. března 2003:

Projednána zpráva o hospodaření, revizní zpráva a rozpočet (vzhledem k předpokládaným výdajům se stavbou přípojky a opravou fary bude rozpočet schodkový), dále zprávy staršovstva, dorostu a skupinek. Ostatní zprávy budou odeslány br. kurátorovi během tohoto týdne.

Do volební komise jsou navrženi Aleš Drápal, Michal Jungmann a Michaela Bedrníková.

Byl projednán seznam kandidátů do staršovstva - kromě stávajících členů staršovstva, kteří vyjádřili ochotu pokračovat v práci, je na kandidátce sedm nových jmen. Upřesněná kandidátka bude vyvěšena na nástěnce.

7) Staršovstvo souhlasí s tím, že letní tábor pro děti "Pecka 2003" bude táborem sborovým. Hlavním

vedoucím bude opět Michal Jungmann.

8) Sestra Nývltová informuje o Hovorech o křesťanství, které v současné době probíhají v našem sboru. Hodnotí je velice kladně, zvláště vysokou úroveň úvodních přednášek a rozhovory ve skupinkách.

9) V modlitebně byly provizorně nainstalovány dva obrazy sestry Adamcové. O tom, zda se tyto obrazy stanou stálou výzdobou našeho bohoslužebného prostoru, rozhodne nové staršovstvo. Členové sboru mají možnost se k této otázce vyjádřit během příštích čtrnácti dnů a na sborovém shromáždění.

10) Spořilovský sbor oznamuje, že v neděli 30.3. ve 14 hod. bude položen základní kámen kostela na Jižním Městě (Donovalská 1862)

PŮST

Je půst ještě aktuální?

V pátek 7. března se konalo v našem kostele setkání křesťanů z branických farností sv. Prokopa, Církve československé husitské a ČCE. Hosté byli ve značné přesilovce. Po ukončení modlitebního programu připraveného ženami z Libanonu jsme se přesunuli do malého sálku na rozhovor, čaj, chlebičky, cukroví upečené podle libanonského receptu a dortíky přinesené katolickými přáteli. Hlahol a výbuchy smíchu, které se ze sálku ozývaly, svědčily o tom, že je nás tam moc a že je nám spolu dobře. Zdrželi se dokonce i katolíci, kteří kvůli našemu setkání posunuli začátek mše na pozdější dobu, takže nemuseli spěšně odcházet. S radostí byla přijata zpráva o částce, která se vybrala při sbírce určené na zařízení hospicu Diakonie ČCE Citadela ve Valašském Meziříčí - k penězům v košíčku byly přidány ještě chybějící koruny, takže celková částka mohla být zarovnána na 1.900,- Kč.

Rozhovor roztržštěný do skupinek kolem stolů se v jednu chvíli sjednotil na otázce důležitosti dnů velikonočního týdne pro jednotlivé církve a co pro církve v praktickém životě znamená, že "nastává doba postní". Všichni se shodli na tom, že půst není jen o hladovění. Další praxe je různá.

RČ

Otázka pro evangelíky: co znamená půst pro členy ČCE?

Co o půstu říká Jan Amos Komenský v knize PRAXIS PIETATIS?

Výňatky z kapitoly "Jak křesťan obnovuje svoji zbožnost půsty a pokáním":

Jsou různé půsty: ...půst z nouze, když není co jíst ...půst na radu lékaře ...všeobecný veřejný půst ...záračný půst po dobu čtyřiceti dnů ...každodenní půst, při němž zbožní užívají Božích darů tak, aby byli vždycky schopni podle svých povinností sloužit Bohu ...půst motivovaný zbožností, kdy člověk svému tělu úmyslně odpírá obvyklé pohodlí, aby je ovládl a podřídil je duchovní stránce, nebo aby z určitého důvodu mohl vroucněji volat k Bohu ...půst stanovil sám Bůh už v ráji, když zakázal Adamovi jíst ze stromu poznání dobrého či zlého.

...Není nic platno trápit tělo půstem a mít přitom duši plnou nenávisti; nepít víno a být opilý obdivem k sobě; nedávat do úst maso a vypouštět z úst zlé řeči, urážky a kletby. Dábelský je půst, když se nic nejí a přece není možno dosytit se hříchem..

...Zůstává otázka, jaký má půst smysl. Abychom si vysloužili nebe? Především máme cvičit tělo, aby se podřizovalo duchu. Cílem ovšem není slabost a malátnost těla. Půstem máme být přivedeni k ochotnějším modlitbám a častějšímu myšlení na Boha.

MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG

Víra a rozum

Rád bych tímto textem reagoval na dva předchozí články - "Křesťané a reinkarnace" od bratra Kašíka (Brána 1/2003, s.7-9) a "Křesťanská víra - přehrada či most?" od sestry Čapkové (Brána 2/2003, s.4-5). S oběma v mnohém souhlasím, opět tedy platí, že se nejedná o polemiku, ale o můj pokorný příspěvek do tohoto dialogu. Poslední dobou jsem se zabýval vztahem víry a rozumu a tudíž i tématem jiných náboženství a obecně jiných duchovních proudů. Úzce to spolu souvisí, proto teď píšu o obojím. Zatím jsem se dopracoval k následujícímu pohledu, který není zdaleka hotovým (mé znalosti a zkušenosti na tomto poli i obecně ve všem jsou malé), který je bezesporu částečný (1Kor 13,8-12) a v leccem může být i mylný (jsem otevřen diskusi, kritice) - zkrátka teď to vidím takto:

Nejprve k rozumu. Stručněji mi to nešlo, prosím tedy o trpělivost. **Rozum, racionalita není v rozporu s živou křesťanskou vírou!** Rozum je Boží dar stejně jako ruce, hlasivky, emoce apod., nejde o to ho házet do kouta, ale o to zdravě a přiměřeně ho používat k dobrým věcem (Fp 4,8; Sk 17,10-12; Mt 25,14-30). Má své hranice. V porovnání s Pánem Bohem jsem já i Ty jako dítě vedle vysokoškolského profesora, který zná svůj obor nejen teoreticky ale hlavně prakticky. Což ale nevádí - On nás má rád. Neboj se tedy logicky uvažovat i ve věcech křesťanské víry a života, když je to potřeba, buď si však vědom toho, že se v něčem můžeš mýlit, že tvé pochopení je jen částečné (1Kor 13,8-12; Př 1,7; Př 3,5-7; Jk 3,13-18). Kromě špekulování tedy i pros Boha o moudrost v dané věci a mluv o tom s dalšími lidmi. Domnívám se totiž, že má Pán Bůh ve zvyku rozdrobit poznání v některých otázkách mezi různé křesťany, takže každý má jen určitý kousek té mozaiky, a to proto, aby nás učil spolupráci (1Kor 12).

Zdravá křesťanská víra má několik složek. Rozumová, tedy že si myslím, doufám, spoléhám se, vím, jsem přesvědčen apod. o pravdivosti určitých idejí (Mk 9,24; Jb 19,25; 1Kor 15,1-11; 2Pe 1,16-18), je jen jedna z nich. Nezbytnou složkou je osobní vztah s Pánem Bohem, z kterého vyvěrá snaha žít správně, využít čas, mít rád druhé. Tento vztah ale může mít různou formu a intenzitu, s každým křesťanem ho má Pán trochu jiný. Pokud toto zcela chybí, nejde o křesťanskou víru; samotné rozumování je k ničemu (Jk 2,14-26; 1Kor 4,20; J 14,23; Ř 8,15-16; 1Tm 1,3-7). A jsou tu ještě další složky. O každé by se dalo dlouze povídat - vzájemně se sdílet o zkušenosti, učit se jeden od druhého. Ale zpět k rozumu. Před časem jsem viděl rozpory mezi křesťanským učením a zdravým rozumem. Trápilo mě to. Oslovil mě verš **J 7,17 (Ježíš říká) "Kdo chce činit jeho [Boží] vůli, pozná, zda je mé učení z Boha, nebo mluvím-li sám za sebe."** (ekum. překl.), který bych do naší doby a místa přeložil volně "Kdo chce žít správně, pozná, jestli je křesťanství pravdivé, či nikoliv." Křesťanstvím pochopitelně tady myslím to ryzí, nepokřivené tak či onak námi, neřkuli těmi, co si na to jen hráli. Podstatné je to, že člověk hledá se zápletem pro pravdu a spravedlnost nikoliv z nějaké zvědavosti (5M 4,29; Iz 55,6; J 20,24-29; Lk 23,6-12). Nemálo lidí uvěřilo tím způsobem, že se nejprve rozhodli konečně roznést ty křesťanské bludy na kopytech, poctivě hledali a ono ejhle.

Hledal jsem tedy, jak se věci mají, a prosil Pána o pomoc. Nu a On mi pomohl. Ukázal mi, že křesťanství je naopak velmi rozumné, a že víru (tu její rozumovou složku) mohu mít postavenou na docela pevném základě. Říkává se, že víra holt nelze dokázat, že tady s logikou nepochodíme. Stoprocentní matematický důkaz samozřejmě není, stejně jako u spousty jiných otázek běžného života. Je ale možné dát si dohromady dostupné dokumenty, historická fakta, zkušenosti různých lidí, a pak upřímně přemýšlet, jak se dají vysvětlit. Ve fyzice je to podobné. V dané disciplíně jsou nějaká

naměřená čísla - nějaké zkušenosti. Třeba, že když pustím míč z takové a takové výšky, dopadne (odmysleme si odpor vzduchu) za tolik a tolik vteřin na zem. Když ho navíc k té zemi hodím takovou a takovou rychlostí, dopadne o tolik vteřin dříve. Atd. Člověk se snaží přijít na kloub zákonitosti, která za těmi čísly stojí. Vymyslí tedy nějaký vzorec a on dejme tomu těm naměřených číslům odpovídá. Tak se tomu, a právem, začne věřit. Může se ale stát, že někdo později naměří další data (třeba to zkouší v husté kapalině, takže se její odpor narozdíl od vzduchu projeví) a vzorec najednou přestává fungovat. Bude ho potřeba zesložitit, aby byl v souladu se všemi dosud známými fakty. To se stalo např. v teoretické mechanice, kdy ta relativistická "nahradila" tu klasickou. Stejně tak se může stát, že nejdříve měřil onen fyzik porouchanými stopkami, takže čísla, která dostal, byla chybná, a tedy i vzorec nebyl správně, a je potřeba sehnat funkční stopky. Atd. Zpět k víře. Nejsou zde čísla a vzorce, ale mnoho různých radostných i smutných zkušeností lidí od součastníků Pána Ježíše až po dnešní generace. Bezpochyby jsou leckteré (při jejich předávání dál) zatížené více či méně naším pochopením, bezpochyby kolují i příběhy vymyšlené. Je tedy potřeba být v tomto na stráži. Nicméně, i tak vypovídací hodnota sumy těchto svědectví není malá. Člověk se opět snaží je nějak vysvětlit. Jsou různé hypotézy, křesťanská je jedna z nich. Jde o to, která lépe, smysluplněji odpovídá faktům; která se zdá pravděpodobnější. Byl Ježíš opravdu vzkříšen? Nebo vůbec nezemřel (v ten pátek)? Nebo vůbec neexistoval? Nebo si to učedníci vymysleli? Podlehli nějaké halucinaci? Nebo vstal z mrtvých, ale to není tak neobvyklé, takže, co z toho? Nebo .konkrétně, z toho, co zatím vím, jsem přesvědčen (ne že mám absolutní jistotu, ani na druhé straně, že jen doufám) např. o historické hodnověrnosti Nového Zákona. Psali ho lidé, předpokládám tedy, že se mohli v nějakém detailu splést, špatně si ho zapamatovat, že se do dopisů mohl k Božímu Slovu přimíchat i jejich lidský chybný názor, ale nemám důvod pisatelům podsouvat lhaní nebo pomatenost - zkrátka jim důvěřuji. Řekl jsem to velmi zjednodušeně, jsou o tom celé knihy. Jsem přesvědčen, že Ježíš z Nazareta byl a je Bůh sám, že **"..zemřel za naše hříchy podle Písem a byl pohřben; byl vzkříšen třetího dne podle Písem.."** (1Kor 15,3-4, ekum. překl.). Zároveň však zůstávám plně otevřen dialogu s kýmkoliv, rád své názory v tom či onom změním, pokud se ukáže, že jsem se mýlil (Jk 3,13-18; Jk 1,19-20; 1Kor 10,12). Dokonce, i když má člověk v něčem plnou jistotu, může být takto otevřen, právě proto, že ji má - pravda se diskuse, kritiky, světla nebojí. Přitom mám na mysli dialog, jak ho definoval Gándhí, totiž jako **společné hledání pravdy - tedy věc partnerství nikoliv soupeření!** Můžeš být otevřený (jak se říká intelektuálně poctivý) a zároveň naplno věřit a hlavně naplno jít za Ježíšem. Není třeba čekat na jistotu (svět je opravdu velmi složitý a matematicky jistého v něm moc není), stejně jako není potřeba potlačovat svůj rozum. Pozn. k tomu mému hledání - shromážděného materiálu, přečtených knih, mám zatím jen poskrovnu, jsem vlastně na začátku, chci v tom pokračovat, stále mám mnoho otázek.

Co se týče jiných náboženství a obecně ne-křesťanů, zmínil jsem už partnerství a dialog namísto mlčení či několika monologů. Na různých duchovních směrech může být leccos dobrého i leccos špatného. V jeho teorii a zejména v jeho praxi (křesťanské směry nevyjímaje). Domnívám se, že mohou být i směry v zásadě dobré, kterým ale něco chybí (možná některé buddhistické školy, ale to je zatím jen můj první dojem). Tedy někdo - Ježíš (1Kor 3,11; J 1,29; J 14,6) (opět křesťanské směry nevyjímaje). A my se máme v pokoře a lásce snažit Ho ostatním "přinášet" (Mt 5,13-16; Mt 28,18-20; 1Pe 3,15-16). Směrů je spousta. Speciálně v hinduismu, leckdy i protikladných. **Jejich paušální odsuzování je tedy naprosto chybné** (základní pravidlo kritiky - nekritizovat, co člověk nezná) (Mk 9,38-41). Naopak konkrétní, konstruktivní kritika je někdy na místě (ven i do vlastních řad). **Stejně tak je chybné ono mávnutí rukou "každý má svou pravdu; hlavně tolerance"**.

A) Tolerance, láska, přátelství, spolupráce mezi všemi lidmi - stokrát ano, jak jen to jde, a ať to nedrhne zbytečně kvůli nám (Ř 12,18; Mk 12,28-34; 1Tm 1,5; Ž 133; Mt 15,1-9 (naše tradice); 1Pe 2,11-25).

B) Ale ne tolerance k nebezpečným bludům (Mt 12,30; 2Tm 4,1-5; J 8,32; Mt 5,13-16; Fp 3,16; Mt 15,1-9 (to, jak je Ježíš sepsul)). Z toho bohužel někdy nutně vzniká nepřátelství (Mt 10,34-39), ale pozor, myslím si, že leckdy vzniká zbytečně, a to je velká škoda.

C) A hlavně, pravda je jen jedna. Je nesmírně složitá, nečernobílá, náš mozek ani jazyk ji neumí celé

vystihnout. Já jí nevlastním, nemám na ní patent. Ale je jedna. Leckteré otázky se dají (alespoň částečně) přesunout do věčné roviny.

Pán Bůh je Bohem všech lidí a jedná všude (někde více, někde méně), jedná i v jiných náboženstvích. Dábel samozřejmě taktéž (křesťanské církve nevyjímaje). **Myslím si dokonce, že leckterý "nekřesťan" (ať už mohamedán nebo český "nevěřící"), je křesťan, byť o Kristu nic neví.** Dovolte, abych to vysvětlil. Základem toho, být křesťanem, je, podle mě, mít následující postoje v srdci (v hlavě - to nestačí). **1)** Chci žít správně. **2)** Nemám na to z pouhých vlastních sil. (Ř 7,14-25; J 8,31-38; Lk 5,27-32; Ř 3,23). **3)** Mnohokrát jsem zhřešil; leží (resp. po pokání už nikoliv, a to do další boty, kterou udělám) na mě vina (Ř 3,19-31; Ř 6,23; Iz 53,6). **4)** Přijímám Boží nezaslouženou milost - odpuštění (Jk 4,6-10; 1J 1,5-2,2; J 1,12; Mt 6,12.14-15; Ef 2,8-10). **5)** Naplno se snažím žít správně (nikoliv, aby mě měl Bůh rád, ale stejně jako On "bezdůvodně", jsa už Boží láskou nasycen), proše Boha v tom o pomoc (Jk 2,14-26; Fp 2,12-16; Mt 6,13; Ž 143). Tečka. Samozřejmě je to určité zjednodušení. Navíc tyto postoje nejsou jednou dány a hotovo. Máme v nich zrát, stále je obnovovat. Nechat se Bohem vychovávat je práce na celý život. Někdo by se mohl zeptat, kam se v těch pěti bodech ztratil Pán Ježíš. Neztratil se. Kdyby za mě netrpěl, nenechal se ukřižovat a pak nevstal z mrtvých, Bůh Otec by mě nemohl odpustit a stát se mým přítelem (Ř 3,19-31, Iz 52,13-53,12; 1Kor 15,12-19; J 14,6; J 6,35-59). Opravdu **"V nikom jiném není spásy; není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni."** (Sk 4,12, ekum. překl.). Takže Ježíš je naopak centrem těch zmíněných bodů. To ale neznamená, že někdo v nich nemůže stát a zároveň o Něm v životě neslyšet (kloudnou informaci) (1Kor 10,4). Zároveň tím nechci říct, že bychom neměli pomáhat takovým lidem k plnějšimu, vědomému životu s Kristem.

Nerad bych, aby můj článek vyzněl ve stylu "Ostatní nejsou tak hrozný, jsou docela prima, ale my jsme samozřejmě lepší. Máme jim vše blahosklonně vysvětlit." Ano, jsem přesvědčen o pravdivosti a jedinečnosti křesťanství, ale pozor, podtrhuji Pána Ježíše nikoliv nás. My nejsme lepší a leckdy ani moudřejší! Ano, máme se sdílet o evangelium, ale blahosklonnost je zbytečná. Nechme mluvit Ducha Svatého a fakta. To stačí. A hlavně rozlišujme Boží Slovo a své, byť třeba dobré, tradice. **Bud'me tedy rovnocennými partnery, pokud to záleží na nás (Ř 12,18).**

Kamil Skuhra

skuhra@bimbo.fjfi.cvut.cz

ÚVAHA

Úvaha křesťanská politická

Nedávno jsem na *Hovorech o křesťanství* moderoval jednu z diskusních skupin. Přednáška byla o vztahu morálky a křesťanství, avšak diskuse se od téměř samého začátku stočila na možnou válku v Iráku. Snažil jsem se ji dostat trochu jiným směrem a argumentoval jsem tím, že přeci jen to podstatné z křesťanství se děje v tom našem přirozeném prostředí, v těch reálných mezilidských vztazích, do kterých vstupujeme, v kontextu, který dobře známe a kde naše srdce může zachytit tep srdce toho druhého. Jedné z diskutujících, milé sestře, která jasně a jednoznačně vnímá případnou válku jako strašné zlo, můj pohled na věc zjevně nesednul a poznamenala cosi o tom, zda se tedy máme stáhnout do nějaké ulity. Vzal jsem její poznámku vážně, už proto, že mi nikdy, zvláště za minulého režimu, nebyl vlastní pohled na křesťanství, které rezignuje na společenské souvislosti. Promýšlel jsem tedy znovu celou záležitost a předkládám výsledek svých úvah. Je to spíše jakési hledání a asi bych se cítil povinován věnovat více času sběru fakt, kdybych podobnou úvahu chtěl uveřejnit v periodiku obecného určení. Protože pro mnohé z nás však jde zjevně o žhavý problém, není snad od věci své hledání sdílet i na úrovni sborového časopisu.

V biblii, a to zvláště ve Starém Zákoně, je velmi mnoho slov o bojích mezi národy. Připomeňme jen Asyřany, kteří ovládli a přestěhovali (severní) Izrael, Babylóňany, kteří dobyli Jeruzalém a ovládli Asýrii, a Peršany, kteří Babylón nakonec vyvrátili. Písmo své čtenáře nenechává na pochybách, že se tak stalo v kontextu Boží vůle. Možná to bude znít až přepjatě, ale slovům Starého Zákonu se dá těžko rozumět jinak: dobytí Izraele a Judska sloužilo nakonec především tomu, aby jeho obyvatelé byli přivedeni k pokání. Možná trochu složitý způsob, ale jak jinak, když všechny ostatní selhaly. Ovšem ani Asyřané a Babylóňané neunikli Božímu soudu: pád Asýrie Písmo dává do jednoznačné souvislosti s její krutostí a pád Babylónu do souvislosti s jeho pýchou.

Je takové starozákonné pojetí dějin jen součástí těch dobových nánosů, od kterých naši teologové často s velkou péčí a umem hledí Písmo očistit, anebo je to pohled, který nějak platí i dnes? Nebo jinak, jak moc se dá počítat s Božím působením v dějinách? Počítat se s ním tedy asi nedá, ale na druhou stranu mi třeba těžko někdo vymluví, že když jsem byl ve svých 34 letech v roce 1989 spolu s ostatními vysvobozen od útlaku, se kterým jsem počítal na celý život, tak v tom byl přítomen Hospodin. Stalo se tak za republikánské administrativy Bílého domu, která mi nebyla zdaleka sympatická. Vlastně jediným americkým prezidentem, kterého jsem měl opravdu rád, byl Jimmy Carter, člověk neokázalý, nepovrchní, vnitřně pokorný, který, možná jako jediný z moderních amerických presidentů, skutečně dokázal soucítit s lidmi drcenými surovým útlakem (což zase náš případ až tak moc nebyl) a který neváhal tomu přizpůsobit svou zahraniční politiku i tehdy, kdy to pro U.S.A. výhodné nebylo. Přesto se tím Božím nástrojem konce komunistické éry daleko více jeví být Ronald Reagan, jenž Sovětský svaz uzbrazil k smrti, a Michail Gorbačov, jenž jakoby své víře v socialismus obětoval jeho zbytnělou mocenskou skořápu, o které se marně domníval, že ji lze reformovat (ta víra ho přesto činí stále nějak sympatickým, alespoň v mých očích). Proč opakuji tato známá fakta v souvislosti s Irákem? Chci připomenout, že Boží cesty jsou jiné než cesty lidské. A chci připomenout, že velké obraty v dějinách mají v sobě cosi tajemného, co pak historici po generace rozplétají, až se zrodí výklady, podle kterých se vše událo zákonitě a nevyhnutelně (když už se zapomene, jak tím či oním byli lidé té doby naprosto překvapeni, ba zaskočení).

To, co se děje v současnosti okolo Iráku, je možná předzvěstí velkých změn, větších než si představujeme. Nevíme, jaké budou a jak moc se nás dotknou. Abychom se však vyhnuli tomu již zmíněnému zalezení do ulity, zkusme uvažovat, jak asi kdo prožívá současné chvíle napětí před možným bojem.

Z plurality pohledů totiž může vyvstat varování před unáhleným soudem (jak si ostatně všimli v dějinách mnozí myslitelé a umělci, u nás například mistrovsky Karel Čapek).

Kdybych byl zavřený v některém z Husajnových koncentráků, velice bych toužil po rychlém vpádu Američanů. Je tam podle všeho nepředstavitelné utrpení, mučení, bití, zabíjení; zřejmě v souladu s hitlerovsko-stalinskými osvědčenými metodami, jež jsou okořeněné moderními prostředky. Těch lidí už tam zahynulo spousta a nevidím nic mimo invaze, co by vedlo ke zmírnění režimu, když toho nebylo dosaženo deseti lety mezinárodního tlaku a sankcí. Mohlo by to tam trvat ještě třeba čtyřicet let.

Kdybych měl malé děti, pro které nemám dost jídla a bojím se, zda přežijí, asi bych si také v koutku srdce přál nějaké brzké vyřešení téhle zoufalé situace a těžko bych viděl jako reálné něco jiného než opět americkou invazi. Ale samozřejmě bych se bál, že moje děti mohou při invazi také zahynout. Tomuhle je asi snadno rozumět - všiml jsem si, že pan ministr Tvrdík v jednom z rozhovorů zmínil, že právě ta myšlenka na milióny dětí, které v posledních letech v Iráku zemřely, ho smiřuje s podílem české armády na případné válce. (Lze samozřejmě namítnout, že to bylo v důsledku sankcí, na což lze namítnout, že to bylo v důsledku Husajnova zneužití sankcí a že ty sankce měly důvod, na což jistě lze namítnout opět něco jiného a tak dále; to vyřešit neumím.)

Kdybych byl irácký Kurd, byl bych velmi rozpačitý - může to také ve svém důsledku znamenat posílení centrální moci, která rozbije svým způsobem znamenitý statut, jehož se nyní irácký Kurdistan domohl (ne že by na něj neměl právo). A koneckonců mají za sebou Kurdové zkušenost, kdy je

Spojené státy za Reaganovy vlády bez jakýchkoliv skrupulí kvůli podpoře Husajna proti Iránu nechaly na pospas Husajnově strašlivé pomstě.

Ostatně, těch lidí, kteří mohou ztratit i získat je více - Iráčané, kteří na tom jsou zle, ale zase ne až tak zle. Všechny státy, kterým momentální slabost Iráku vyhovuje. On by totiž silný islámský, byť třeba i nějakým způsobem demokratický, Irák mohl v budoucnu leckoho ohrozit: třeba opět Irán či Izrael - to první možná s tichou podporou Američanů, to druhé jako symbol emancipace nějaké budoucí irácké vlády od Američanů.

Kdybych měl za sebou trauma bombardování, té šílené bezmoci, kdy člověk čeká hodiny ve sklepení, nemůže se nijak bránit a prostě neví, zda uhoří, přežije nebo bude zasypan, tak bych se možná přidal na stranu těch, kdo protestují proti americko-britským plánům. Rozumím té americké mamince, která přišla o blízké v Twin Towers a odjela do Bagdádu být blízko těm, které čeká podobný osud.

Jistě jde v celé věci velmi silně také o iráckou naftu. Ale špatně zná Ameriku ten, kdo si myslí, že jde jenom o tu naftu. Amerika je daleko méně sekularizovaná než Evropa a s tím souvisí i to, že ryze účelové rozhodnutí, které zjevně pošlapává zásady spravedlnosti, nemůže nikdy získat podporu americké veřejnosti. Pokud něco takového americká vláda učiní, tak to pořádně tutlá a přelakovává. (Povídat o tom, jak celá ta krize proměňuje americkou společnost, by bylo lákavé, ale tento článek by už nadmíru narostl - snad někdy jindy.)

Co neumím rozhodnout a co mi přitom připadá pro hodnocení napětí, k němuž dochází mezi Amerikou a Evropou, podstatné, je otázka, čeho je více; zda americké pýchy nebo evropské lehkovážnosti a neodpovědnosti.

Pokusím se to nejprve vysvětlit na příkladu. Všichni se asi shodnou, že ústupky Iráku v poslední době těsně souvisí s masivní americkou hrozbou. Ta přítomnost vojáků v Perském zálivu stojí obrovské peníze. Američané (a tady se vyjadřuji na základě jisté osobní zkušenosti) mají v takových chvílích dojem, že Evropané by rádi, aby Amerika vyvíjela podobný tlak (bez toho, že by nakonec došlo k válce), ale zdaleka nejsou připraveni nést hospodářské důsledky takového tlaku. Pro Američany je jistě věcí jejich prestiže, aby ukázali, že se nevyplácí počítat s jejich ústupností. Současně mají pocit, že Evropa již příliš dlouho měla užitek z jejich vojenské odhodlanosti. Mají pocit, že si jich Evropané dost neváží a že při svém způsobu života ztrácejí schopnost čelit zlu a postarat se o sebe. On je totiž život v Americe svým způsobem tvrdší než tady. Pořád tam mnoho lidí bere vážně úsloví "The world does not owe you living." (cosi jako "Svět ti nedluží živobytí." či jinak "Společnost není zodpovědná za to, abys mohl slušně žít."). Američané si myslí, že ten (z jejich pohledu) daleko lehčí život v Evropě souvisí s tím, že Amerika bere na sebe břemena, která by Evropané měli nést sami. Neschopnost Evropy se vypořádat se situací v Jugoslávii je přitom snadno dosažitelným argumentem.

Nejsem politik, abych musel dojít k nějakému rozhodnutí, které bych předkládal jiným. Sám za sebe mám pocit, že ten podíl Ameriky na našem vysvobození je natolik velký, že vytváří jistý závazek, který v současné době odložit nedokážu. Současně ale s obavami sleduji vývoj uvnitř Spojených států. Být jejich občanem, tak bych asi tu současnou vlnu vlastenčení těžce snášel. Jenomže jejich občanem nejsem a velmi palčivě cítím to množství věcí, které je v mé vlasti v nepořádku (třeba právě ve srovnání s Amerikou). A to mi nějak brání se příliš obírat jejich chybami, ať už domnělými, či skutečnými.

Aleš Drápal

HOVORY O KŘESŤANSTVÍ

Je morálnost dostačující?

Úvodní přednáška k Hovorům o křesťanství v pondělí 3.3.2003 :

Máme-li hovořit o morálnosti, je dobré ujasnit si nejprve pojmy, s nimiž se v této oblasti setkáváme. Co znamená "**morálka**?" Tento termín je odvozen z latinského kořene: mos, mosis ...mrav. Podobně tomu je i s druhým termínem "**etika**". Tento termín je odvozen od řeckého ethos. I to znamená mrav. Jenže co je to mrav?

Mravem se rozumělo a rozumí to "**jak se lidé chovají**" - zvláště pak tam, kde jde o vztahy mezi lidmi a o tzv. sociální jednání (mezilidský styk). Chovat se mohou různě, ale etice nejde jen o popis toho co a jak dělají. Jde jí o víc. Jde jí o to stanovit jak by se lidé měli chovat. Etika tedy není věda ve smyslu přírodovědeckého pojetí vědy, tj. jen konstatování existujících zákonitostí. Je to tzv. věda normativní, tj. předepisující **normy (standardy) chování lidí**. A podle čeho to etika předepisuje? Podle toho, jakou má odpověď na otázku "co je dobré a co dobré není". Definování dobra a zla je v samém základě etiky.

Kde a odkud se berou zásady pro stanovení toho, **co je a co není dobré**? Protože se původně u morálního chování jednalo o chování lidí a to je různé v různých kulturních oblastech, má morálka často úzkou vazbu na kulturní zvyky (moresy). Etice ale šlo a je o to, co je všem kulturám společné - co je obecně lidské. K našemu překvapení to výstižně vyjadřuje bible. **V dopise Pavla do Říma v 2, 13 - 15** čteme: "Jestliže národy, které nemají zákon, samy od sebe činí to, co zákon žádá, pak jsou samy sobě zákonem, i když zákon nemají. Tím ukazují, že to, co zákon požaduje, mají napsáno ve svém srdci, jak dosvědčuje jejich svědomí, poněvadž jejich myšlenky je jednou obviňují, jednou hájí."

Jak to dělají?

Něco nám o tom napoví to, co zjistila tzv. psychologie morální motivace.

Naše jednání je možno vidět z různých hledisek. Jedním z nich je jeho vidění z hlediska dobra a zla. A to je opět možno vidět jednou jako dobro a zlo pro mne nebo pro tebe. A to, co to, co já dělám, dělám tobě, to patří do morální oblasti. Může to dělat tobě dobře - např. je ti to pomocí v nouzi. Může to však též dělat tobě zle - např. když tě uhoďím, urazím, znásilním atp. Proč k tomu dochází? Přesně tuto otázku si klade psychologie morální motivace (Schulman, 2000).

V pozitivní psychologii je dominantním zaměřením morální motivace na to, proč a jak lidé dělají druhým lidem dobře. Hledají se zdroje motivačních sil. V současném přehledu soudobých poznatků (Schulman, 2002) se ukazují tři relativně na sobě nezávislé zdroje:

A. Empatie. Jde o schopnost člověka vžívat se do situace druhého člověka, cítit, co ten cítí, chápat svět, jak asi on ho chápe. U morálního jednání se pak k tomu druží i **záměr (intence)**: "jednak tak, aby mu bylo lépe". Studie nejmladších dětí ukazují, že se s touto empatickou schopností se rodíme, že děti jsou toho v určité míře schopny již od 18 měsíce věku. Nemusí se to učit - i když učením se tato s geny předávaná schopnost (jako mnohé jiné schopnosti) zdokonaluje a kultivuje. Je toho zapotřebí, protože děti často s empatií šetří, když jde o lidi, které nemají rády.

B. Sbližení (afiliace).

Ukazuje se, že děti jsou schopny velice úzce se sbližovat s těmi lidmi, kteří se o ně starají. Nejen se s nimi sbližovat, ale i ztotožňovat se (**identifikovat**) s těmi lidmi, k nimž mají blízko (a to už od věku 2 let). Identifikují se i s tím, co tito lidé - jejich vzory - považují za správné (dobré) a co považují za nesprávné (zlé). Jde o zcela přirozený vztah - i když výchova jej též může zdokonalovat a kultivovat. Nejde jen o obdivování, ale o osobní přijetí (interiorizaci a internalizaci) morálních způsobů jednání.

Dítě tak dochází k závěru, že jako jeho vzor i ono se musí chovat. Jejich vzorem mohou být nejen rodiče a učitelé, ale i osoby, s nimiž se osobně nikdy nesetkaly - např. Matka Tereza, Ghandi, Dr. Albert Schweitzer, Masaryk, Kristus atp. Toto sblížení a přijetí morálních norem vzoru bývá někdy velice intenzivní a dává dítěti (i dospělým) dobrý pocit vlastní hodnoty, sebeúcty a smysluplnosti života. Zařazuje je i do společenství těch, kteří mají podobný vztah ke vzoru.

C.Principy

Zdrojem morální motivace může být i osobní přijetí (internalizace) zcela určitých morálních principů - norem (standardů) jednání. Podle takového principu pak daný člověk je schopen jednat i tam, kde ho empatie od toho odrazuje. I pro tuto formu morálního jednání máme vrozenou schopnost. Psychologové ji objevují u dětí již od třetího roku věku. Zdroje morálních pravidel jsou často ovlivněny kulturou, v němž dotyčný jedinec žije. I zde je možno se setkat s různou intenzitou přijetí a užívání prisvojených morálních maxim. I zde platí, že jednání podle přijatých morálních maxim má vliv na sebepojetí a sebehodnocení daného dítěte člověka. Je možno se domnívat, že přijetí (prisvojení a užívání) principů jednání je něco, co je charakteristické (specifické) jen pro člověka.

Poznávání zdrojů morální motivace má bohatou aplikační oblast v pedagogice - výchově dětí. Soustavně jsou vypracovávány systémy ovlivňování všech tří druhů morální motivace- srdce (sblížování - afiliace), rozumu (principy) a morálního společenství (identifikace se vzory morálního chování).

Psychologie morální motivace věnuje pozornost i "pádům" morální motivace. I zde byly již "objeveny" tři momenty ukazující **proč dochází k selhání morálního jednání:**

- a.) Vzdání se práva na vlastní morální rozhodování (abdikace) a předání tohoto práva druhé osobě - vůdci, autoritě, společenské skupině (viz poslušné jednání vojáků "na rozkaz" bez uvažování o jeho morální hodnotě).
- b.) Prohřešky proti rovnoprávnosti lidí - považování některých lidí či skupin lidí za "méně hodnotné" - ať to jsou lidé anatomicky, rasově, nábožensky, politicky či jinak odlišní.
- c.) Odtržení emocionálního impulzivního jednání o jeho myšlenkové (kognitivní) složky - viz např. agresivní napadení nepřítele, kde čin předbývá uvědomení si toho, co děláme a uvažování o morální hodnotě jednání.

Skryty nezůstávají psychologii morálního jednání ani negativní dopady **úzkoprsého morálního zaměření** - viz. antický slogan "fiat iustitia pereat mundus- ať žije spravedlnost i kdyby měl zhynout celý svět" a tzv. **deficity (nedostatky) morální motivace** (příliš malé empatie, zrůdné morální principy atp.).

Odpovědnost.

Oč jde při morálním rozhodování je možno ukázat na příkladě odpovědnosti. Když něco dělám, jsem za to odpověden. Komu? Příkazům - např. dopravním pravidlům, nařízení finančního úřadu atp. Odpovídám i své profesionální skupině - etosu lékaře, psychologa atp. Pak vyšší autoritě - zákonům. Případně i tomu, že jsem člověk - lidstvu (lidskosti). Odpovědnost je ale od slova "odpovídat" - a tak je možno se ptát komu, případně komu ještě. Na to nám odpovídá bible.

Bible nestojí stranou takovýchto pokusů stanovit pravidla morálního společenského jednání. Příkladem může být vydání **desatera** - a zcela konkrétně jeho jednotlivé příkazy. Pět knih Mojžíšových jsou plna takovýchto pravidel morálního jednání. Pro židy je tento přístup k řízení (regulaci) společenského jednání dosud tím nejdůležitější - viz **Toru** (torah) jako zdroj či přehled či systém pravidel, norem, standardů a **Talmud** vysvětlování "Jak" se to má dělat. Kniha Přísloví a kniha Kazatel jsou jinými příklady stanovení často velice srozumitelných morálních norem.

Příkladem může být pravidlo: "oko za oko a zub za zub". Teologická etika se snaží vypreparovat a formulovat biblická morální pravidla. Stačí to?

Hlubší vhled do biblického přístupu k otázkám morálního jednání dává učení a život Ježíše Krista - viz např. Kázání na hoře. Ono "novum" - to, co přesahuje všechny lidské pokusy o definování základu morálky je možno shrnout v jednom jediném slově: **Láska**. Ne jakákoliv láska, ale láska "podle Ducha Božího". V biblické terminologii ne láska romantická, mateřská, přátelská, ale láska typu "**agape**". Láska, kterou jsme měli možnost vidět u Pána Ježíše Krista. Láska, kterou můžeme vypořádat (vycítit, vytušit) v jeho způsobech jednání s druhými lidmi - ať to byl kdokoliv. Láska, kterou se můžeme pokusit definovat - i když jen velice přibližně ve dvou dimenzích - z hlediska myšlenkového (kognitivního) jako "**pravý opak narcismu**" - namyšlené a pyšné vidění sebe samého jako střed (pupek) světa. Z hlediska jednání (konatovivního) jako pravý opak **totalního egoismu** (prosazovat vždy a všude jen svůj vlastní zájem).

Konkrétně: V obecné (myšlenkové) rovině: V kázání na hoře - dovětek k normě "oko za oko a zub za zub! Mt. 5, 38 - 42, K pojetí cizoložství Mt. 5, 27 - 30, k pojetí vztahu k nepřátelům Mt. 43 - 48, k pojetí darů a prokazování dobrodiní Mt. 6, 1 - 4.

V příkladném **situační zážitku**: Uzdravení nemocného člověka v sobotu L 6, 6 -11, laskavost Kristova v setkání s hříšnicí v domě farizeově L. 7,36 -50, v podobenství o milosrdném Samařanu: L. 10, 25 -37.

Odpověď na otázku, která je dána v názvu přednášky, je jednoznačná:

"Potřebujeme doplnit stávající morální systémy láskou. Jen tak mohou být životaschopné. Bez lásky typu agape život není úplný - ani život jednotlivce, ani život společnosti".

Pro ty, kteří se rozhodnou doplňovat své pojetí láskou - překračovat je - transcendentovat je láskou, platí však i další slova Pavlova: Ř 2,12 - 13.

"Ti, kteří neměli zákon a hřešili, také bez zákona zahynou; ti, kteří znali zákon a hřešili, budou odsouzeni podle zákona. Před Bohem nejsou spravedliví ti, kdo zákon slyší; ospravedlnění budou, **kdo zákon svými činy plní.**"

Jaro Křivohlavý

SPOLEČENSTVÍ

My dříve narození

Navštívil jsem schůzku "dříve narozených", která se koná každé poslední úterý v měsíci v 15,30 v salvátorském kostele (přízemí vzadu vlevo). Scházejí se tam postarší evangelíci, ale přijít může kdokoli. Asi ze dvou třetin jde o členy salvátorského sboru, ostatní jsou z jiných pražských sborů.

Schůzky mají zčásti ráz bohoslužby, zpívá se ze zpěvníku (při pianinu) a první částí programu je krátký biblický výklad. Tentokrát jej měla sestra Kocnová - šlo o téma mládí a stáří v Bibli. Nechybí modlitba. Následuje desetiminutový volný program, ve kterém se účastníci střídají. Tentokrát jedna sestra vyprávěla o zvláštním mystickém zážitku jednoho starého pána, ateistického filosofa, kterého osobně zná. Po tomto programu se už nalil čaj či káva a bylo podáno pečivo z troub přítomných sester. Bylo konzumováno za živých přátelských rozhovorů, které se rozpoutaly mezi asi dvaceti

přítomnými. Cítil jsem se tam jako doma.

Jak jsem zjistil, tyto schůzky se vyvinuly asi před osmnácti lety z podobných přátelských bytových schůzek, jaké v našem sboru poslední dobou pořádá sestra Růžena Černá. Když se kroužek účastníků rozrostl natolik, že bylo obtížné vejít se do obývacího pokoje, byly přeneseny na půdu sboru a jejich konání je oznamováno při nedělních bohoslužbách. Zpočátku schůzky spočívaly pouze v přátelském popovídání, ostatní program se vyvinul časem. Někdy přijde na kus řeči i bratr farář, ale nejsou na něj kladeny žádné nároky.

Kdo by se chtěl přijít na salvátorskou schůzku seniorů podívat, bude tam vítán. (Nikdo se vás nezeptá, jestli vám už bylo šedesát.) Myslím ale, že podobná shromáždění by se dobře uplatnila i jako jedna z forem života branického sboru. Možná bychom přitom mohli být i trochu ekumeničtí.

Pavel Říčan

RNDr. Miroslav Krejčíř, hnutí seniorů Vie montane:

V podzimním věku života je účelné vytvářet seniorská společenství, která jsou oporou v situacích, kdy dochází k odloučení dětí od rodičů, ztrátě životního partnera, v nemoci apod., aby nedocházelo ke ztrátě sociálních kontaktů. ... Starší člověk není jen důchodce, starší neproduktivní člověk, redukovaný na konzumaci a příjem důchodu, ale senior, osobnost, která je nositelem profesních znalostí a životních zkušeností, kterými může pomáhat ke kultivaci různých oblastí společenského života.

...Tedy: probouzet zájem starší generace o hlubší duchovní život, vytvářet přátelské společenství a prostředí pro poznání osobních darů (charismat), kterými pak může každý pomáhat ve farnosti, rodině nebo prostředí, ve kterém žije.

[\[předchozí číslo\]](#) [\[jiné číslo\]](#)